

93 питання з сімейного права. Посібник для суддів

Метою посібника є висвітлення найбільш актуальних питань у сфері сімейно-правових відносин. У посібнику аналізується сучасне вітчизняне законодавство у сфері сімейно-правових відносин, висвітлюється актуальна судова практика з розгляду сімейних спорів, розглядаються позиції Європейського Суду з прав людини в сфері сімейно-правових відносин.

Посібник стане корисним для суддів, кандидатів на посаду судді та інших фахівців у галузі права.

ДАЦЕНКО В. М., ГУЦАЛ Л. В., ЮРОВСЬКА Г. В.

93 ПИТАННЯ З СІМЕЙНОГО ПРАВА

Посібник для суддів

ІЄ ПРАВОВА
ЄДНІСТЬ
РЕДАКЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ
ВИДАНЬ

Київ • Алерта • 2020

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Національної школи суддів України
(Протокол № 3 від 26.04.2019)*

Рецензенти:

Шукліна Наталія Георгіївна – проректор Національної школи суддів України, кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Шумило Михайло Миколайович – заступник керівника департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду – начальник правового управління (IV), доктор юридичних наук, старший науковий співробітник.

Колектив авторів:

Даценко Василь Миколайович – суддя Лубенського міськрайонного суду Полтавської області, кандидат юридичних наук;

Гуцал Лілія Вікторівна – викладач-науковий консультант відділу підготовки викладачів (тренерів) Національної школи суддів України, суддя Апеляційного суду Харківської області у відставці;

Юровська Галина Валентинівна – заступник начальника відділу підготовки викладачів (тренерів) Національної школи суддів України, суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у відставці, кандидат юридичних наук, Заслужений юрист України.

Даценко В. М., Гуцал Л. В., Юровська Г. В.
Д21 93 питання з сімейного права. Посібник для суддів. / Даценко В. М., Гуцал Л. В., Юровська Г. В. / Під редакцією В. М. Даценка. Київ: Алерта, 2020. 98 с.

ISBN 978-617-566-593-0

Метою посібника є висвітлення найбільш актуальних питань у сфері сімейно-правових відносин. У посібнику аналізується сучасне вітчизняне законодавство у сфері сімейно-правових відносин, висвітлюється актуальна судова практика з розгляду сімейних спорів, розглядаються позиції Європейського Суду з прав людини в сфері сімейно-правових відносин.

Посібник стане корисним для суддів, кандидатів на посаду судді та інших фахівців у галузі права.

УДК 347.61/.64:347.9](477)(07)

© Даценко В. М., Гуцал Л. В.,
Юровська Г. В., 2020
© Видавництво «Алерта», 2020

ISBN 978-617-566-593-0

Зміст

Передмова	8
-----------------	---

РОЗДІЛ 1.

ДЖЕРЕЛА СІМЕЙНОГО ПРАВА

1.1. Які міжнародно-правові угоди регулюють сімейно-правові відносини?	9
1.2. Які нормативно-правові акти України регулюють сімейно-правові відносини?	9
1.3. Як розмежувати сферу застосування норм КзпШС та СК?	10
1.4. Яким чином у сімейних правовідносинах застосовуються норми ЦК України?	11
1.5. Чи застосовується в сімейних правовідносинах звичай?	11

РОЗДІЛ 2.

ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ СПРАВ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ З СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

2.1. В яких провадженнях розглядаються справи, що витікають з сімейно-правових відносин?	13
2.2. Яким чином впливає вимога про встановлення чи оспорування батьківства (материнства) на право подачі заяви про видачу наказу про стягнення аліментів?	14
2.3. Чи має право особа звернутися з позовом до суду з вимогами, які можуть бути розглянуті в наказному провадженні?	15
2.4. Яким чином скасувати судовий наказ, за яким присуджено стягнення аліментів?	16
2.5. Під час наказного провадження боржник позбавлений можливості наводити свої аргументи (наприклад, щодо наявності у нього другої дитини, проживання дитини з ним тощо). Чи можна вважати такі обставини для суду нововиявленими, що є підставою для перегляду судового наказу?	17
2.6. Який порядок розгляду справ, які виникають з сімейних правовідносин, в окремому провадженні?	18
2.7. Які сімейно-правові спори можуть бути розглянуті в спрощеному позовному провадженні?	20
2.8. Яким чином розглядаються справи у справах за позовами про стягнення аліментів у випадку, якщо місце перебування відповідача невідоме?	21
2.9. Яким чином реалізуються правила альтернативної підсудності у сімейних спорах?	22

2.10 Яким чином визначається ціна позову у спрах про стягнення аліментів?	23
2.11. Яким чином застосувати положення ч. 2 ст. 176 ЦПК України щодо попереднього визначення ціни позову у спрах про поділ майна подружжя?	23
2.12. Чи звільняється боржник від сплати судового збору у випадку звернення з позовом про зміну способу стягнення аліментів, зменшення розміру аліментів?	24
2.13. Чи підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства спори про оскарження рішень органу опіки та піклування щодо дитини?	25
2.14. Який процесуальний статус органу опіки та піклування в сімейно-правових спрах?	26
2.15. У чому різниця психіатричної та психологічної експертизи в сімейних спрах?	27
2.16. В яких випадках призначається психологічна експертиза у сімейних спрах?	27
2.17. В яких випадках призначається психіатрична експертиза у сімейних спрах?	29
2.18. В яких сімейних спрах призначається генотипоскопічна експертиза?	31

РОЗДІЛ 3. АЛІМЕНТИ

3.1. Чи має право суд самостійно визначати спосіб стягнення аліментів? ..32	32
3.2. Яким чином суд повинен визначати майновий стан платника аліментів?	32
3.3. Хто є власником аліментів, які призначаються на користь неповнолітньої дитини?	33
3.4. Яким чином необхідно визначити аліменти, які призначаються в частці від доходу платника аліментів, на двох (і більше) дітей?	34
3.5. Чи потрібно звертатися до суду про збільшення розміру аліментів у випадку збільшення їх мінімального розміру?	34
3.6. Чи можуть аліменти, які призначаються в твердій грошовій сумі, бути меншими від мінімального гарантованого розміру аліментів у сумі 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку? ..35	35
3.7. Чи може суд, призначаючи аліменти в твердій грошовій сумі, додатково вказувати про те, що їх розмір не може бути меншим мінімального гарантованого розміру?	36
3.8. Чи може суд призначити аліменти в твердій грошовій сумі, вказавши мінімальний гарантований розмір – 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку?	36
3.9. Які підстави для застосування мінімального рекомендованого розміру аліментів?	36

3.10. Чи має право платник аліментів ставити питання про зміну способу стягнення аліментів?	37
3.11. У чому полягає індексація розміру аліментів?	38
3.12. У чому різниця норм ч. 2 ст. 191 СК та ч. 1,3 ст. 195 СК при стягненні заборгованості за аліментами?	39
3.13. Яка формула нарахування пені за несвоєчасну сплату аліментів?...39	
3.14. Яким чином слід застосовувати обмеження в 100% заборгованості при нарахуванні пені?.....	40
3.15. Чи обмежується період нарахування пені за несвоєчасну сплату аліментів?	41
3.16. Яким чином розрахувати пеню у випадку застосування до боржника штрафу, передбаченого ч. 14 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження»?	41
3.17. Чи підлягають стягненню аліменти на повнолітнього сина, доньку з батька, позбавленого батьківських прав?	43
3.18. Як повернути сплачені за рішенням суду аліменти у випадку, якщо в наступному суд встановив, що платник аліментів не є рідним батьком дитини?	43
3.19. У чому різниця між аліментами та додатковими витратами на дитину?.....	44
3.20. Як обрати спосіб стягнення додаткових витрат?	45
3.21. Чи підлягають стягненню додаткові витрати, передбачені ст. 185 СК, на повнолітнього сина, доньку?.....	45
3.22. Які підстави стягнення аліментів на повнолітнього сина та доньку?...45	
3.23. Чи потрібно при вирішенні спору про стягнення аліментів на повнолітнього сина, доньку зазначати в резолютивній частині рішення період стягнення «але не довше, ніж до досягнення 23 років»?	46
3.25. Хто є належним позивачем у спорі про стягнення аліментів на повнолітніх сина, доньку?	49
3.26. Чи застосовується «мінімальний гарантований розмір аліментів» у спорах про стягнення аліментів на повнолітнього сина, дочку?	49
3.27. Яку норму СК (ст. 185 або ст. 199) необхідно застосовувати для відшкодування витрат на навчання повнолітнього сина, доньки?	50
3.28. Які умови утримання дітьми своїх батьків?	50
3.29. Чи має право батько, який має кількох повнолітніх дітей, пред'являти вимогу про стягнення аліментів до однієї з них?	51
3.30. Чи підлягають стягненню аліменти на батьків, якщо їх дохід перевищує розмір прожиткового мінімуму?.....	52
3.31. Які умови сплати аліментів на дружину?	52
3.32. Чи підлягають стягненню аліменти на одного з подружжя (ст. 75 СК), якщо її дохід перевищує розмір прожиткового мінімуму?.....	53

РОЗДІЛ 4. БАТЬКІВСТВО

4.1. Яким чином визначається походження дитини від батька, який не перебуває в шлюбі з матір'ю?	54
4.2. В якому випадку виникає право звернутися до суду з позовом про визнання батьківства?	55
4.3. Чи є позитивний висновок генотипоскопічної експертизи достатнім доказом для визнання батьківства особи?	56
4.4. В якому провадженні визначається батьківство померлого батька, матері?	56
4.5. Яким чином встановлюється батьківство дітей, які народилися до набрання чинності СК України?	56
4.6. Яким чином визнати материнство у випадку, якщо державну реєстрацію народження дитини здійснено за рішенням органу опіки в зв'язку з відсутністю відомостей про матір?	57
4.7. Яким чином здійснюється оспорення батьківства після смерті особи, яка записана батьком?	58
4.8. Які строки давності у справах про визнання батьківства?	59
4.9. Чи можуть бути затверджені мирові угоди у справах про визнання батьківства?	60

РОЗДІЛ 5. ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

5.1. Яким чином здійснюється усиновлення у випадку, якщо на обліку для можливого усиновлення перебувають рідні брати та сестри?	61
5.2. У чому різниця між скасуванням усиновлення та визнанням усиновлення недійсним?	62
5.3. У чому полягає таємниця усиновлення?	62
5.4. Чи зберігається за дитиною після позбавлення батьківських прав її батьків право користування житлом, в якому вона проживала, у разі поміщення її на виховання в дитячий заклад, до родичів, опікуна чи піклувальника?	63
5.5. Яким чином вирішити спір про батьківство у випадку, якщо відповідач ухиляється від проходження генотипоскопічної експертизи?	64
5.6. Що є підставою для позбавлення батьківських прав?	64
5.7. Чи допускається позбавлення батьківських прав щодо повнолітніх дітей?	66
5.8. Чи підлягають судовому розгляду спори щодо місця проживання неповнолітніх дітей?	66
5.9. Яке доказове значення має висновок органу опіки та піклування у сімейних спорах?	67
5.10. Який орган опіки та піклування необхідно залучати при вирішенні спору про місце проживання дитини?	67

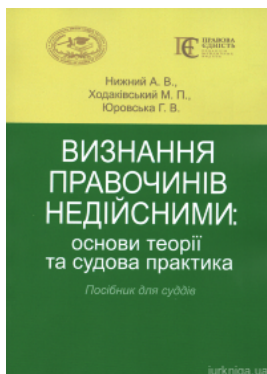
5.11. Чи підлягає застосуванню принцип 6 Декларації прав дитини (малолітня дитина не повинна, крім тих випадків, коли є виняткові обставини, бути розлучена зі своєю матір'ю) у справах про визначення місця проживання дитини?	69
5.12. Яким чином принцип «забезпечення найкращих інтересів дитини» реалізовується у справах про визначення місця проживання дитини? ...	70
5.13. В яких випадках суду слід враховувати думку дитини при вирішенні сімейних спорів?	72
5.14. Який порядок допиту дитини в судовому засіданні?	74
5.15. У чому полягає проблема встановлення аутентичності (справжності, істинності) вибору дитини?	75
5.16. В яких випадках доцільно призначати психологічну експертизу у справах про визначення місця проживання дитини?	76
5.17. Яким чином слід оцінювати небажання дитини спілкуватися з батьком у справах про усунення перешкод у спілкуванні з дитиною? ..	78
5.18. У чому полягають новели законодавства щодо тимчасового виїду дитини за кордон?	78
5.19. У чому полягає процедура підтвердження місця проживання дитини з батьком при їх спільному тимчасовому виїзді за кордон?	82
5.20. Чи має право суд надавати дозвіл на тимчасовий виїзд дитини на певний період?	83

РОЗДІЛ 6.

ПОДІЛ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ

6.1. У чому полягає презумпція спільної власності подружжя?	85
6.2. Яким чином один із подружжя має можливість спростовувати презумпцію спільної сумісної власності?	86
6.3. Чи є спільною сумісною власністю подружжя земельна ділянка (а також житло), приватизована під час шлюбу?	87
6.4. У чому полягає істотне збільшення вартості майна чоловіка або дружини, що є підставою для визнання його спільною сумісною власністю подружжя?	90
6.5. Чи припиняє право спільної сумісної власності розірвання шлюбу?	91
6.6. З якого часу розпочинається строк позовної давності до спорів про визнання майна спільною сумісною власністю після розірвання шлюбу?	92
6.7. В яких випадках один із співвласників повинен вносити кошти на депозитний рахунок при поділі майна?	93
6.8. Чи має суд право здійснити поділ об'єкта незавершеного будівництва?	94
6.9. Яким чином між подружжям діляться борги, набуті під час шлюбу? ..	96
6.10. Яким чином здійснити поділ майна у випадку його відчуження одним із подружжя проти волі іншого з подружжя?	96

Книги, які можуть вас зацікавити

Визнання правочинів
недійсними: основи
теорії та судова
практика. Посібник для
суддів

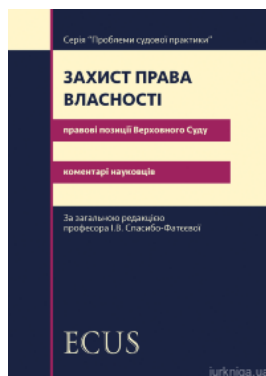
Майно подружжя.
Судові спори

Сімейний кодекс
України

Цивільний
процесуальний кодекс
України

Захист права власності.
Правові позиції
Верховного Суду:
коментарі науковців

Зразки документів з
приватного права
(цивільно-процесуальне та
господарсько-процесуальне
законодавство
України)

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

Перейти на сайт →